

TLM_Lausunto_Ylitornio_Kopänmäen teollisuusalueen ak-muutos ja laajennus_vireilletulo ja oas_19032026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**YLITORNIO, KOPANMÄEN TEOLLISUUSALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS, VIREILLE TULO JA OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Ylitornion kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa asemakaavalaajennuksen ja kaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS). Asemakaavan laajennus koskee Ylitornion kirkonkylän, 1. kunnanosan kiinteistöä 976-401-108-0 ja asemakaavan muutos Valimotien ja Ylärinteen katualueita. Lausuntopyyntöön liitteenä museolle on toimitettu kaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Ylitornion kunta / Arkkitehtitoimisto Jarmo Lokio Oy, 3.2.2026). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo arvioi kaavan laatimista rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Asemakaavan muutos- ja laajennusalue sijaitsee Ylitornion kunnan keskustaaajaman pohjoisosassa, Kopänmäen alueella. Suunnittelualueen pinta-ala on yhteensä noin 19,3 hehtaaria ja se on sekä kunnan että yksityisessä omistuksessa. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa Valimotien ja Ylärinteen katualueet teollisuustoimintojen alueeksi ja osoittaa uudet katuyhteydet Ainiovaarantien ja Teollisuustien kautta. Asemakaavalaajennuksen tavoitteena on mahdollistaa Kopänmäen alueelle lisää teollisuusaluetta / teollista toimintaa. Hankkeen lopulliset tarkat rakennusoikeusmäärät tarkentuvat kaavoitustyön edetessä.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue sijaitsee Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) alueella. Alueella ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Suunnittelualueen pohjoisosassa on voimassa 8.7.1992 ja 9.11.2009 voimaantulleet asemakaavat; kiinteistöillä 976-401-108-0 ja 976-401-13-8 ei ole asemakaavaa. Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu *Taajamatoimintojen alueelle* (A) ja Kopänmäen alueelle on osoitettu *Teollisuuskohde* (t, 716 Ylitornion teollisuusalue). Suunnittelualue sisältyy myös *Kuntakeskusten kehittämisen kohdealueelle* (kk1).

Voimassa olevassa asemakaavassa kaavamuutoksen kohteena olevalle alueelle on osoitettu muun muassa *Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta* (T), *Lähivirkistysaluetta* (VL) *Maa- ja metsätalousaluetta* (M) sekä katualueita.

Välittömästi suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsee **Aavasaksan maisemien valtakunnallisesti arvokas maisema-alue** (VAMA2021). Maisema-alue on osoitettu sekä maakuntakaavassa että suunnittelualueen pohjoispuolelle sijoittuvassa Tornionjokivarren osayleiskaavassa (2022) *Kulttuuriympäristön tai*

Tornionlaakson museon johtaja

19.03.2026

§ 22/2026

maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alueeksi (ma 6097) jonka maakuntakaavamääräyksen mukaan *Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen ja Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas maisemakokonaisuus tulee säilyttää.* Lähimmät maakunnallisesti tai paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, jotka on osoitettu joko asema-, yleis- tai maakuntakaavassa suojeltavaksi sijaitsevat suunnittelualueiden länsipuolella, Alkkulan alueella. Näistä lähimpänä, reilut 200 metriä suunnittelualueesta länteen Alkkulanraitin varrella, sijaitsee **Alkkulan vanha koulu**.

Suunnittelualue on pääosin melko alavaa metsätalousaluetta, jolla ei tiettävästi ole olemassa olevaa rakennuskantaa. Myös kaavamuutoksen kohteena olevat korttelit ovat rakentamattomia katualueita lukuun ottamatta. Asutus sijoittuu suunnittelualueen ja rautatien länsipuolelle sekä olevan teollisuusalueen pohjoispuolelle Kopanmäentien varteen noin 300 metrin päähän suunnittelualueesta. Alueen etelä- ja itäpuolilla on metsätalousaluetta. Suunniteltu asemakaavan laajennus rajautuu pohjoisessa ja lännessä olemassa olevaan teollisuusalueeseen laajentaen sitä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelun asemakaavan alueelle ei sijoitu tunnettuja muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lähin tunnettu kiinteä muinaisjäännos **Ainiovaara** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000011611*) sijaitsee Ainiovaaran huipulla noin 1,8 kilometriä etelään.

Viimeisin mahdollinen arkeologinen inventointi alueella on tehty vuonna 1991. Kyseisestä Ylitornion yleisinventoinnista ei kuitenkaan ole olemassa inventointikertomusta, jonka vuoksi on epäselvää, onko kyseisiä hankealueita inventoitu aiemmin koskaan.

Selvitykset

Tornionlaakson museo edellyttää kaavoitettavien alueiden kulttuuriperinnön inventointia, jotta voidaan saada ajantasainen tieto alueen mahdollisesta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä alueidenkäyttölain 9§ mukaisesti. Inventoinnissa tulee ottaa huomioon niin kiinteät muinaisjäännökset, kuin myös mahdollisesti nuoremmat muut kulttuuriperintökohteet sekä muut arkeologiset kohteet.

Alueen laajuuden vuoksi Tornionlaakson museon arkeologi ei voi tehdä inventointia virkatyönä. Arkeologinen inventointi, jonka kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja, tulee tilata muulta arkeologiselta toimijalta. Tämä lausunto tulee toimittaa valitulle inventoinnin tekijälle. Inventoinnin tekijän tulee toimittaa inventointiraportti Tornionlaakson museolle tarkastettavaksi. Tornionlaakson museo voi antaa uuden lausunnon vasta inventointiraportin tarkastamisen jälkeen. Arkeologisten tutkimusten tulee perustua Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeisiin (2020).

Luettelo arkeologisia kenttätöitä toteuttavista toimijoista löytyy Museoviraston verkkosivuilta:

Tornionlaakson museon johtaja

19.03.2026

§ 22/2026

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>

Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-laatuohjeet>

Muita huomioita osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja vaikutusten arvioinnista

Lausuntopyyntöissä ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitusta poiketen, suunnitelmassa esitettyjen karttakuvien perustella kaavamuuksos koskisi kiinteistön 976-401-108-0 lisäksi asemakaavoittamatonta kiinteistöä 976-401-13-8. Oikea tieto kaavan laadinnan ja muutoksen kohteena olevista kiinteistöistä ja alueista on syytä lisätä asiakirjoihin tai korjata suunnittelualueita esittävät karttakuvat.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kohdassa *Arvioitavat vaikutukset* olisi hyvä korvata kohta ”Vaikutukset maisemaan, rakennettuun ympäristöön, kyläkuvaan ja kaukomaisemaan” tekstillä ”*vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön*” osoittamaan, että myös arkeologinen kulttuuriperintö otetaan huomioon Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaisesti. Suunnittelualueen sijaitessa valtakunnallisesti arvokkaan alueen vieressä kaavan mahdolliset vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen tulee arvioida. Jotta vaikutukset voidaan arvioida myös suhteessa rakennettuun ympäristöön ja kaupunkikuvaan tulee kaavaselostuksesta riittävällä tavalla tuoda esiin aluetta ympäröivä rakennuskanta ja sen luonne.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Ylitornion kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto